

Bedrijfseconomie en ondernemerschap hoofdstuk 2: Winst en verslaggeving samenvatting

2.1 Kosten en opbrengsten

Een **handelsonderneming** koopt producten en verkoopt deze producten in dezelfde staat.

Industriële ondernemingen maken met behulp van grondstoffen, mensen en machines iets nieuws.

Een **dienstverlenende onderneming** kan arbeid ter beschikking stellen, ruimte verhuren of ook iets nieuws maken.

De **afzet** is de hoeveelheid verkochte (verhuurde) producten in een bepaalde periode. De **omzet** is het totale geldbedrag dat voor deze producten is ontvangen. Ondernemingen hebben verschillende soorten kosten:

- **Kosten van ingekochte producten.** Bij handelsondernemingen is dit de waarde van de ingekochte goederen die vervolgens weer worden doorverkocht. Inkoopkosten zijn bijkomende kosten als er goederen worden ingekocht, zoals transportkosten.
- **Personeelskosten.** Loonkosten, premies voor de sociale verzekeringen, bijdrage pensioenfonds, veiligheidsmaatregelen, bijscholing enz. Door toenemende mechanisering, automatisering en robotisering is vaak minder personeel nodig. Hierdoor stijgt de arbeidsproductiviteit van de (overgebleven) werknemers en worden de personeelskosten lager.
- **Kosten van vaste activa.** Dit zijn vooral afschrijvingen. Hierbij gaat het om de waardedaling van vaste kapitaalgoederen. Bij **lineaire afschrijving** zijn de afschrijvingskosten elk jaar hetzelfde bedrag volgens de formule:

$$\text{Jaarlijkse afschrijving} = \frac{\text{Aanschafwaarde} - \text{Restwaarde}}{\text{Aantaljaren}}$$

Bij **afschrijven met een vast bedrag per prestatie** is de afschrijving afhankelijk van het aantal verrichte prestaties (bv kilometers of uren). De **boekwaarde** is de aanschafprijs min eerdere afschrijvingen.

- **Kosten van diensten van derden.** Diensten van derden zijn geleverde diensten door andere ondernemingen zoals transport- en schoonmaakbedrijven.
- **Kosten van interest.** De rente die een onderneming over een geleend bedrag moet betalen, leidt tot kosten.
- **Kosten van belastingen.** Sommige belastingen leiden tot kosten, bv. de onroerendezaakbelasting.

2.2 Winstberekeningen

De **brutowinst per product** is het verschil tussen de verkoopprijs en de inkoopprijs. De totale brutowinst is het verschil tussen de omzet en de inkoopwaarde van de verkopen.

De **nettowinst** bereken je door van de brutowinst alle overige kosten af te trekken. De brutowinst kun je ook weergeven in een percentage van de inkoopprijs:

$$\text{Brutowinstopslagpercentage} = \frac{\text{totale brutowinst}}{\text{inkoopwaarde van de verkopen}} \times 100\%$$

$$\text{Of per product: } \frac{\text{brutowinst per product}}{\text{inkoopprijs per product}} \times 100\%$$

Bij **dienstverlening** kan bovenstaande berekening vaak niet, maar je kunt de nettowinst ook altijd berekenen door alle opbrengsten over een periode te verminderen met alle kosten over diezelfde periode.

De omzet bereken je door de afzet te vermenigvuldigen met de verkoopprijs exclusief btw. De **consumentenprijs** in de winkel is inclusief **Belasting Toegevoegde Waarde (btw)** of **omzetbelasting**. Ondernemers moeten de aan hun klanten in rekening gebrachte btw afdragen aan de Belastingdienst. Ze krijgen de btw die hun eigen leveranciers aan de onderneming in rekening heeft gebracht terug van de Belastingdienst. De ondernemer moet het verschil afdragen.

2.3 Break-even

Bedrijfskosten zijn de door ondernemingen gemaakte kosten die aan klanten worden doorberekend in de verkoopprijs. Deze kun je splitsen in constante (vaste) kosten en variabele kosten. **Constante kosten** zijn kosten die niet afhankelijk zijn van de productieomvang of afzet, zoals huur, verzekeringskosten en rentekosten. **Variabele kosten** zijn wel afhankelijk van de productieomvang of afzet, bijvoorbeeld de inkoopwaarde en verpakkingskosten.

De **break-even afzet** is de afzet waarbij geen winst en geen verlies gemaakt wordt.

$$\text{Break-even afzet} = \frac{\text{totale cons tan te kosten}}{\text{verkoopprijs} - \text{variabele kosten per stuk}}$$

Het verschil tussen de verkoopprijs en de variabele kosten per stuk is de **dekkingsbijdrage per product** genoemd. De break-even omzet is de omzet waarbij geen winst en geen verlies gemaakt wordt → **break-even omzet** = break-even afzet x verkoopprijs.

2.4 Jaarrekening

Twee belangrijke onderdelen van de boekhouding van een onderneming zijn de balans en de winst-en-verliesrekening.

Een **balans** is een overzicht van de bezittingen, het eigen vermogen en de schulden van een organisatie op een bepaald moment. Een balans **in scotrovorm** heeft de volgende indeling.

Debet	Balans tijdstip		Credit
Vaste activa	€	Eigen vermogen	€
Vlottende activa	€	Vreemd vermogen lang	€
Liquide middelen	€	Vreemd vermogen kort	€
	€		€

Aan de **debetkant** of **activakant**, staat de waarde van alle bezittingen. Aan de **creditkant** of **passivakant** staat hoe de bezittingen zijn gefinancierd. De balans is altijd in evenwicht. Eigen vermogen is de sluitpost.

Vaste activa zijn bezittingen die langer dan een jaar meegaan. Voorbeelden zijn gebouwen, machines en inventaris. Met **inventaris** wordt de winkelinrichting bedoeld. **Vlottende activa** zijn bezittingen die korter dan een jaar in het bedrijf aanwezig zijn. Dit zijn bijvoorbeeld voorraden en debiteuren.

Debiteuren zijn klanten die nog moeten betalen. De **liquide middelen** omvatten het kasgeld en de banktegoeden van een onderneming. Deze zijn onderdeel van de vlottende activa, maar worden vaak apart opgenomen.

Eigen vermogen is het geld dat de eigenaren zelf in de onderneming hebben gestoken plus dat deel van de winst dat ze in het bedrijf hebben behouden. **Vreemd vermogen lang** is geleend geld met een looptijd langer dan een jaar, zoals een hypothecaire lening. **Vreemd vermogen kort** is geleend geld met een looptijd korter dan een jaar. Hieronder valt het roodstaan op een bankrekening, en de post crediteuren. **Crediteuren** zijn leveranciers die nog betaald moeten worden.

Een **winst-en-verliesrekening** is een overzicht van de totale opbrengsten, de totale kosten en de nettowinst in een bepaalde periode. De winst-en-verliesrekening kan op twee manieren worden opgesteld: in scontrovorm en in paginavorm.

Bij een winst-en-verliesrekening in **scontrovorm** staan de kosten en opbrengsten naast elkaar:

Debet	Winst-en-verliesrekening periode		Credit
Kosten	€	Omzet	€
Nettowinst	€		_____
	€		€

De winst-en-verliesrekening is altijd in evenwicht. Als de omzet hoger is dan de kosten, heeft het bedrijf winst gemaakt. De post **nettowinst** staat dan aan de debetkant, zodat de totaalbedragen van beide kanten gelijk zijn. Als het bedrijf verlies maakt, staat de post **nettoverlies** aan de creditkant. Ook dan is de winst-en-verliesrekening in evenwicht.

Bij een winst-en-verliesrekening in **paginavorm** staan de opbrengsten en kosten onder elkaar:

Omzet	€
- Inkoopwaarde	€ -
Brutowinst	€
- Bedrijfskosten:	€ -
Nettowinst	€

Ook een balans kun je in paginavorm zetten. Een balans is een **momentopname**. Daarom wordt op de balans altijd een datum vermeld. De balans verandert vrijwel dagelijks door bijvoorbeeld inkopen en verkopen, betalingen aan crediteuren, ontvangsten van debiteuren of de aflossing van een banklening. Bij elke verandering blijft de balans wel in evenwicht.

De **ondernemingswinst** is bestemd voor de eigenaar(s). Als de eigenaars besluiten de winst in het bedrijf te houden, stijgt het eigen vermogen. Het eigen vermogen neemt af door kosten of verliezen. Het eigen vermogen stijgt ook als de eigenaren extra geld in het bedrijf steken (privéstortingen) en daalt als de eigenaren geld opnemen uit het bedrijf (privé-opnamen).

2.5 Informatievoorziening

Interne verslaggeving is het opstellen van een balans en winst-en-verliesrekening voor gebruik binnen de organisatie en wordt gebruikt voor de eigen informatievoorziening. Elke onderneming moet ook een **fiscale balans** opstellen volgens fiscale normen. Op basis hiervan wordt de belasting over de winst berekend. Daarnaast zijn besloten vennootschappen (bv's) en naamloze vennootschappen (nv's) verplicht om jaarstukken te publiceren. Dit is de **externe verslaggeving**. Externe verslaggeving is bedoeld voor aandeelhouders, maar ook banken, leveranciers en klanten kunnen geïnteresseerd zijn in deze jaarstukken. Wat ze moet publiceren bij de KvK is afhankelijk van de grootte van de bv/nv. Hoe deze grootte moet worden berekend, wordt door de wetgever bepaald.

Een bestuursverslag bevat een beschrijving door de directie van de belangrijkste gebeurtenissen in het afgelopen jaar. Ook kan hier beschreven worden of de onderneming haar doelstellingen heeft gehaald. Dat kunnen financiële doelstellingen zijn, maar ook niet-financiële doelstellingen, zoals het milieubeleid van de onderneming. Een **jaarrekening** bestaat uit een balans, een winst-en-verliesrekening en een toelichting daarop. Grotere ondernemingen moeten ook een **accountantsverklaring** hebben. In deze verklaring staat dat een accountant heeft gecontroleerd of de jaarrekening voldoet aan de gestelde eisen.

De **liquiditeit** geeft aan in welke mate een onderneming in staat is om de korte schulden terug te betalen. De liquiditeit kan worden berekend met de **current ratio**:

$$\text{Current ratio} = \frac{\text{vlottende activa} + \text{liquide middelen}}{\text{vreemd vermogen kort}}$$

De **solvabiliteit** geeft aan in welke mate een onderneming in staat is om de **totale** schulden terug te betalen. Het solvabiliteitspercentage kan worden berekend met de volgende formule:

$$\text{Solvabiliteitspercentage} = \frac{\text{totaal vermogen}}{\text{vreemd vermogen}} \times 100\%$$

Bij een te lage liquiditeit en solvabiliteit kan een bedrijf in betalingsproblemen komen. De winstgevendheid van een bedrijf kan worden gemeten met de **rentabiliteit van het eigen vermogen**:

$$\text{Rentabiliteit eigen vermogen} = \frac{\text{nettowinst}}{\text{gemiddeld eigen vermogen}} \times 100\%$$

Het gemiddelde eigen vermogen wordt berekend door het eigen vermogen aan het begin en einde van het jaar bij elkaar op te tellen en daarna te delen door twee.